

СУДОВЕ ОСКАРЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТІВ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПЕРЕЛІКУ ВИДІВ ТВАРИН, ЩО ЗАНОСЯТЬСЯ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Альберт Єзеров,
суддя Касаційного адміністративного Суду
у складі Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент

Червона книга України

- є офіційним державним документом, який містить перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також узагальнені відомості про сучасний стан цих видів тваринного і рослинного світу та заходи щодо їх збереження і відтворення. Червона книга України є основою для розроблення та реалізації програм (планів дій), спрямованих на охорону та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до неї

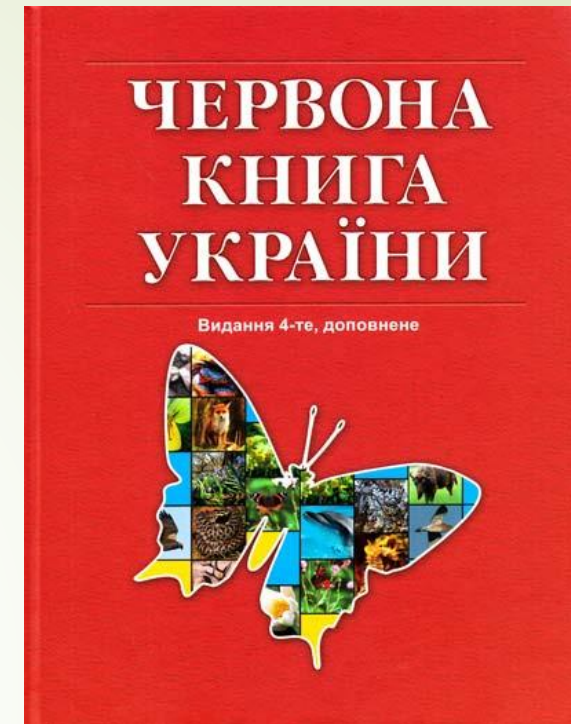
справа № 826/9432/17 «Мисливці проти лося»

- ▶ про визнання протиправними дій та бездіяльності, визнання погодженими лімітів добування мисливських тварин, зобов'язання відповідачів вжити заходів щодо усунення порушень прав позивача та його інтересів, визнання нечинним наказу від 19.12.2017 № 481
- ▶ за позовом мисливця до Міністерства енергетики та захисту довкілля України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору на стороні відповідача: Державне агентство лісових ресурсів України, Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена, Громадської організації «Відкриті клітки України», Благодійної організації «Благодійний фонд Дніпровського району міста Києва «Київський еколого-культурний центр»

- ▶ Національна комісія з питань Червоної книги України надіслала до Міністерства екології та природних ресурсів України протокол засідання Національної комісії з питань Червоної книги України та подання Комісії про занесення лося європейського до Червоної книги України.

- ▶ Міністерство екології та природних ресурсів України відповідно до на підставі пропозиції Національної комісії з питань Червоної книги України видало наказ № 481, яким ухвалило внести зміни до Переліку видів тварин, що заносяться до Червоної книги України, доповнивши його новою позицією такого змісту: «№ 541/Хордові/Ссавці/Парнокопитні /Лось європейський/вразливий»

- ▶ Міністерство аграрної політики та продовольства України 07.05.2018 видало наказ № 232 «Про затвердження Лімітів використання мисливських тварин державного мисливського фонду у сезон полювання 2018/2019 років», яким затверджено Ліміти використання мисливських тварин державного мисливського фонду у сезон полювання 2018/2019 років.

Задовольняючи позовні вимоги частково, суд першої інстанції зважав на такі обставини:

у поданні Національної комісії з питань Червоної книги України не наведено наукового обґрунтування потреби занесення лося європейського до Червоної книги України й не зазначено чітких даних щодо чисельності популяції та її динаміки, а містяться тільки загальні твердження щодо зменшення чисельності популяції й наявності значної вірогідності його зникнення, а також покликання на факт видання певними дослідниками наукових публікацій, датованих 2010-2013 роками;

у протоколі засідання Національної комісії з питань Червоної книги в Україні немає жодної інформації щодо наукового обґрунтування необхідності занесення лося європейського до Червоної книги України та не зазначено чітких даних щодо чисельності популяції та її динаміки. Крім того, в зазначеному поданні вказано про те, що «на цьому тижні Мінприроди оголосило тендер на науково-дослідну роботу щодо «Оцінки стану популяції лося європейського в Україні та розроблення рекомендацій щодо заходів його збереження та відтворення» та зазначено про потребу здійснення моніторингу сучасного стану популяції лося європейського в Україні;

у наданому суду витягу з протоколу засідання Секції з питань охорони тваринного світу Національної комісії з питань Червоної книги України містяться тільки приблизні дані щодо популяції лося європейського та надано їй оцінку порівняно з іншими країнами, водночас немає інформації щодо наукового обґрунтування потреби занесення лося європейського до Червоної книги України;

у протоколі засідання Секції з питань охорони тваринного світу Національної комісії з питань Червоної книги України зазначено про те, що після 2009 року дослідження стану популяції лося в Україні не проводились

Скасовуючи рішення суду першої інстанції стосовно задоволених позовних вимог та ухвалюючи постанову суду про відмову в цих вимогах, суд апеляційної інстанції взяв до уваги таке:

- комплексний аналіз науково-інформаційних джерел, які є рекомендаціями для занесення лося європейського до Червоної книги України за категорією «вразливий», дає змогу зробити висновок про зменшення чисельності лося європейського протягом останніх трьох поколінь (25-30 років) в два і більше рази, не подолання причин, що призвели до занепаду цього виду, фрагментарність ареалу, тенденцію до значних коливань чисельності та меж його поширеності
- форма статичної звітності (2тп-мисливство) містить конкретні й чіткі відомості щодо чисельності популяції та її динаміки. Зокрема, дослідження чисельності популяції лося європейського та її динаміки за формою статичної звітності (2тп-мисливство) є вагомою рекомендацією занести лося європейського до Червоної книги України за категорією «вразливий», оскільки згідно з даними досліджень абсолютна чисельність лося європейського на території України менша ніж десять тисяч дорослих особин, що за змістом обґрунтувань у науково-інформаційних джерелах, наявних в матеріалах справи, може призвести до зникнення цього таксона в Україні впродовж найближчих ста років
- досліджені судом науково-інформаційні джерела є науковим результатом та в своїй сукупності підтверджують потребу занесення лося європейського до Червоної книги України

Загальна кількість лосів, наявних та добутих на території
мисливських господарств

(голів)

Роки	Наявна кількість	Добуто
1991	14796	1380
1992	13845	1029
1993	12194	669
1994	10839	428
1995	9068	211
1996	7855	70
1997	6409	3
1998	5823	13
1999	5232	24
2000	4771	3
2001	4490	3
2002	4377	-
2003	4489	8
2004	4596	12
2005	4510	30
2006	4396	60
2007	4730	91
2008	5042	81
2009	5573	1
2010	5524	-
2011	5608	7
2012	5556	64
2013	6107	112
2014	6399	138
2015	6439	170
2016	6583	218
2017	6409	143

ключове правове питання

правомірність рішення відповідача щодо вжиття заходів щодо заборони полювання на лося шляхом внесення його до Переліку видів тварин, що заносяться до Червоної книги України на підставі подання Національної комісії з питань Червоної книги України

- В тексті оскаржуваного наказу зазначено, що його прийнято на підставі подання Національної комісії з питань Червоної книги України. Відповідно до цього подання, методичними підставами для рекомендації занести лося європейського до Червоної книги України за категорією «вразливий» стали такі науково-інформаційні джерела: стандартна форми статистичної звітності (2тп-мисливство); наукові публікації (Ковальчук, 2010; Смаголь і ін., 2012; Межжерин, Лашкова, 2013); літописи природи заповідників; спостереження за видом науковцями Інституту зоології НАН України під час експедиційних виїздів, урахування тієї обставини, що в Україні лось європейський знаходиться на північно-західній межі свого ареалу

Конкретними обставинами для занесення лося європейського до Червоної книги в поданні зазначено зменшення чисельності протягом останніх трьох поколінь (25-30 років) в два і більше разів, про що свідчать усі науково-технічні джерела, неподолання причин, що призвели до занепаду цього виду, фрагментованість ареалу, схильність до значних коливань чисельності та меж поширення, абсолютна чисельність менша за 10 тис. дорослих особин, шанси зникнення цього таксона в Україні за останні 100 років, що оцінюються як досить значні

- Суд апеляційної інстанції виходив з того, що зазначені докази в сукупності підтверджують факт зменшення чисельності лосів протягом останніх трьох поколінь (25-30 років) в два і більше разів. Та обставина, що протягом останніх шести років не проводились спеціальні дослідження з метою встановлення реальної популяції лосів, не свідчить про недостовірність наукових даних, взятих до уваги Національною комісією з питань Червоної книги України

На думку позивача відповідна комісія здійснює підготовку пропозицій про занесення до Червоної книги України та про виключення з неї рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу. Оскільки в даному випадку лось визначений як «вразливий», то на думку позивача його не слід включати до Червоної книги України. Верховний Суд же виходив з того, що поняття «рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення» є загальною характеристикою для всіх видів, які включаються до Червоної книги України. Категорія «вразливий» це одна з семи категорій тварин, які заносяться до Червоної книги України

При цьому, відповідачем та третіми особами поза розумним сумнівом доведено, що на даний час лось є «вразливою» твариною і у найближчому майбутньому такий вид може бути віднесений до категорії зникаючих, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан їх популяцій. Таким чином, у відповідача були обґрунтовані підстави прийняти зазначене подання Національної комісії з питань Червоної книги України та ухвалити спірний наказ

